

УДК 159.947.2:330.831.4

**МЕЖІ НАУКОВОГО РОЗУМІННЯ ПРИРОДИ ЕКОНОМІЧНИХ
ІННОВАЦІЙ У ЗВ'ЯЗКУ З ТРАКТУВАННЯМ
ПОНЯТТЯ ОСНОВНИЙ КАПІТАЛ**

Зайнчковський Б.Б.

Трактування поняття основний капітал є вододілом між сучасною економічною наукою і марксистської утопією. Триваюче використання у вітчизняній науці і економічній практиці її марксистського варіанту закриває шляху для динамічного здійснення інновацій та ефективного використання ресурсів. Як і всі поняття марксистської політекономії, він не придатний для того, щоб служити засобом формування і практичної реалізації принципів сучасної економічної науки.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Дослідження фактів – це ємпіричне пізнання дійсності. Наукове пізнання – це пізнання дійсності з принципів, саме вони є продуктом теоретичного розуму (розумне пізнання – це здатність творити принципи). Те, що наука займається не фактами, а існуючими висновками з приводу фактів – на це звертав увагу ще Аристотель у роботі, яку з часом назвуть «Метафізикою». Неперевершено характеризований метод наукового пізнання в «Критиці чистого розуму» І.Канта, та в інших його працях.

Продовжуючи класичну традицію в економічній науці, А.Маршалл використав у якості методу для створення своїх фундаментальних «Принципів економікс» саме філософію І.Канта і філософію історії Г.В.Ф. Гегеля. Про це писав його учень Дж.М.Кейнс, у цьому може пересвідчитись кожен, хто з належною повагою до першоджерел знайомився з цими творами.

Первинне синтетичне сприйняття економічних процесів у цілому – саме це дозволило А.Маршаллу розвинути цілісну систему категорій і, кінець-кінцем, принципів, які й сьогодні являються основоположними майже для любого напрямку розвитку сучасної економічної думки. В основному на базі філософської спадщини І.Канта розвивались усі покоління мислителів німецької історичної школи економічної думки. Елементи такого підходу можна знайти і в інших сучасних течіях економічної думки.

Розроблені протягом останньої третини ХІХ – першої третини ХХ століть принципи теоретичної економіки з успіхом застосовуються і нині в прикладних економічних дослідженнях, забезпечуючи досягнення єдності тих чи інших ємпіричних правил. З них починає практичний

розум, коли за допомогою спроможності судження (Urteilkraft) даються наукові визначення тим чи іншим фактам дійсності, або ж коли ці факти підводяться під ті чи інші поняття.

Здавалось би, досягнення економічної науки дуже суттєві. Залишається тільки застосувати наукову спадщину країн з розвинутою ринковою економікою до реальних економічних процесів у нашій країні – і успіх забезпечений. Та ось яка біда! І.Кант чудово пояснив (і кожен з нас може привести чимало прикладів), що ми майже не здатні сприймати факти дійсності самі по собі. Ми сприймаємо їх лише опосередковано, через поняття. І якщо застосовуються сформовані неадекватно дійсності поняття, то не так уже й багато буде користі з застосування давно відкритих наукою принципів. Адже озброєна ними людина просто «не бачить» перед собою величезної кількості існуючих фактів і просто не в стані адекватно сприйняти інші наукові точки зору. Це тому, що принципи науки можуть застосовуватись до фактів тільки опосередковано, через поняття. (Як комп'ютер може «бачити» всілякі пристрої тільки через відповідні драйвери). «Якщо розсудок є спроможність створювати єдність явищ за допомогою правил, то розум є спроможність створювати єдність розсудкових правил згідно з принципами – писав І.Кант. – Отже, розум ніколи не скерований прямо на досвід або на який-небудь предмет, але [завжди спрямований] на розсудок, щоб а ргіогі надати через поняття його різноманітним знанням єдність, яку можна назвати єдністю розуму, яка є цілком інакша, ніж та, що може бути здійснена розсудком»[1, с. 216-217].

Але ж і досі в наших підручниках, інструкціях, у засвоєних колись знаннях, у масі наукових робіт збереглась величезна кількість понять марксистсько-ленінської політичної економії і створених на їх основі категорій. Але ж ця створена система економічних понять взагалі і категорій зокрема по суті підводилась під один основоположний принцип, викладений у 25-й главі I тому «Капіталу» К.Маркса. Вся конструкція «Капіталу», зі всіма абстрагуваннями від невигащних і не вигідних автору сторін економічної дійсності, зі всіма підтасовками підводилась під один «красивий принцип» необхідності ліквідації капіталізму і заміни його соціалізмом. Само собою зрозуміло – через встановлення панування диктатури пролетаріату. Від серйозних досліджень прогресивної сторони капіталістичного розвитку (а також відповідних їй наукових принципів) марксизм утікав як біс від ладану.

З часом дискредитував себе марксизм і розвалилась вибудована на ньому економічна система. Проте й сьогодні ці «розвалини марксизму» відіграють для можливостей наукового пізнання таку ж роль, як віруси (трояни) в комп'ютерах. Ще й сьогодні в ряді вузів, як і 20 років тому назад, добросовісно викладають марксистську політекономію капіталізму,

«зомбуючи» свідомість студентів поняттями і категоріями цієї кривавої соціальної утопії.

Ці поняття лягли в основу численних підручників та інших публікацій з прикладних економічних дисциплін. За умови подальшого такого «консервування» цих понять – навіть чудове засвоєння з першоджерел та доброякісних західних підручників принципів економічної науки не дозволить нам адекватно розібратись у існуючих правилах повсякденного господарчого життя, в рекомендаціях, що свого часу створювались на базі емпіричного засвоєння фактів такого життя.

Тому, коли мова йде про інновації, що стосуються основного капіталу, треба перш за все чітко усвідомлювати: що розуміють під цим поняттям у західноєвропейській науковій традиції, а що – у нашій сучасній, пострадянській?

Без цього не зможемо ми успішно використовувати наукові надбання розвинутих капіталістичних країн, застосувати розроблені там принципи економічної науки до наших сучасних проблем взагалі, і до інновацій зокрема.

Аналіз досліджень і публікацій останніх років. Ця проблема багатопланова і розлога. І до її розгляду науковці на теренах пострадянських країн ще по суті майже не приступали. Особисто я звертав увагу на необхідність подолання інерції добуржуазного мислення в теорії та практиці ринкової трансформації економіки [2, с.146-152].

Невирішені частини загальної проблеми. Попереду ще чекає на критичний розгляд (з точки зору придатності їх як можливих засобів для реалізації принципів сучасної західної економічної теорії) переважна більшість запропонованих Марксом економічних понять узагалі та категорій зокрема. У даній публікації буде звернута увага на непридатність для використання в теоретичних і практичних дослідженнях ринкової економіки трактування ним лише одного з таких його понять – поняття основного капіталу.

Мета статті. Звернути увагу на безперспективність використання пережитків марксизму (його економічних понять взагалі і категорій зокрема) в якості засобів у процесі наукового пізнання існуючих правил господарювання, виходячи з принципів сучасної західної економічної науки. Ці речі, за своєю природою, - принципово несумісні.

Основні результати досліджень. Дослідження праць К.Маркса на різних етапах його становлення як вождя світового пролетаріату дозволяє зробити висновок, що задум про організацію пролетаріату для забезпечення повалення капіталізму і встановлення диктатури пролетаріату визрівав у нього з юних літ. Цей задум кристалізувався в «Маніфесті комуністичної партії», кінець-кінцем його наукове обґрунтування здійснене в «Капіталі». Досягнення цієї мети

пропагувалось як необхідний засіб для подальшої розбудови справедливого суспільства. Диктатура пролетаріату – влада, що спирається не на закон, а на пряме насилля: насилля більшості над меншістю. Щось подібне стародавні називали охлократією – владою юрби.

Для забезпечення успішного зваблення народних мас принадами соціальної утопії, що можуть бути досягненні завдяки встановленню держави диктатури пролетаріату, треба було «науково» доказати «об’єктивну необхідність» експропріації експропріаторів, що нібито диктується самим ходом історичного процесу. І такий «науковий» результат був отриманий і подарований людству як «Капітал» К.Маркса.

В який же спосіб був досягнутий такий результат?

Якщо згадати твердження Леніна відносно того, що німецька класична філософія була одним із джерел марксизму, то можна допустити, що К.Маркс серйозно перейнявся розвинутою І.Кантом у «Критиці чистого розуму» ще у 1781 році думкою про те, що результати досліджень визначаються прийнятими передумовами. От К.Маркс і прийняв (відповідно до задуманого результату) відповідні передумови.

Для початку треба було максимально поляризувати картину економічного життя, щоб поступово підвести читачів до думки про необхідність і невідворотність соціального вибуху. Для цього з самого початку треба було абстрагуватись від наявності кваліфікованої робочої сили. Адже вона, згідно з А.Смітом, володіла особливим різновидом основного капіталу – накопиченими знаннями, умінням.

Без цього різновиду основного капіталу інші його різновиди не можуть ефективно функціонувати. Більше того, з розвитком капіталізму його роль і значення все більше зростають. Але ж наявність таких обставин входить у протиріччя з самим наміром встановлення панування диктатури пролетаріату і ставить під сумнів саму можливість наукового обґрунтування такої омріяної її «об’єктивної необхідності».

Все вирішується просто: підбираються необхідні «наукові» передумови досліджень – і шляхом застосування певних логічних процедур досягається бажаний результат. Успіх у надмірно екзальтованої інтелектуальної частини російського суспільства був забезпечений!

Найважливішою з таких сконструйованих передумов є наступна. На самому початку «Капіталу» його автор робить застереження: «Заради простоти в подальшому викладі ми будемо розглядати всякий вид робочої сили безпосередньо як просту робочу силу, - це позбавить нас від необхідності зведення в кожному випадку складної праці до простої» [3, с.53]. Як учить нас російське прислів’я: «Простота – дуже воровства!»

Згодом, у відділі VI першого тому зарплата вже представляється перетвореною формою ціни і вартості такого товару, тобто простої

робочої сили. У заключному, VII відділі показано, як зростає технічна будова капіталу, тобто, відношення невпинно зростаючої маси засобів виробництва до певної маси, знову ж таки, простої робочої сили, що приводить їх у рух. Відображаючись у вартісних формах, цей процес приймає вигляд органічної будови капіталу (у Маркса вона приводиться як 4c:1v). Таке зростаюче «органічне» співвідношення вартості засобів виробництва, що невпинно вдосконалюються (4c), до вартості все тієї ж простої робочої сили (1v) отримує статус «капіталістичного виразу технічного прогресу».

Далі – жахлива картина абсолютного зубожіння пролетаріату підводить до «закономірного» наслідку: експропріатори неодмінно повинні бути експропрійовані.

Та куди ж на звивистому шляху теоретичних розвідок цього класика поділись широкі верстви кваліфікованої робочої сили з її так ненависною більшовикам «дрібнобуржуазною свідомістю»?

Від них класик абстрагувався (щоб їх наявність не псувала утопічної картини щасливого майбуття по-пролетарськи). А сховав він їх (одночасно «поховавши» всі проблеми, сам перелік яких міг би поставити під сумнів розумність і необхідність встановлення диктатури пролетаріату) у десятій главі чорнових матеріалів II-го тому «Капіталу», сконструювавши своє трактування поняття основного капіталу на противагу широко визнаним науковим розробкам цього поняття Адамом Смітом.

Перш ніж придивитись до таких дій Маркса детальніше, необхідно зупинитись в основних моментах на трактуванні категорії «основний капітал» у «Багатстві націй» А.Сміта і у подальшому розвитку неокласичної наукової традиції.

Щоб вести товарне виробництво, у товаровиробника (як і у суспільстві) повинен бути попередньо «утворений запас продуктів різного роду» достатній для 1) його утримання і 2) постачання виробництву всього необхідного з метою в кінцевому результаті отримати дохід, «Та частина, від якої він очікує отримати дохід, - пише А.Сміт – називається його капіталом» [5, с.291]. І ця частина, з точки зору її застосування, розпадається в свою чергу, на дві різні частини: «Капітал може бути застосований двома різними способами, щоб доставити дохід або прибуток своєму володарю» [5, с.291]. Відповідно вони були названі ним як «основний капітал» так і «оборотний капітал».

З трьох отриманих таким чином частин запасів – перша йде на безпосереднє споживання і не приносить доходу чи прибутку. Інша справа з двома іншими частинами запасів, які являють собою капітал. Особливості цих понять детально досліджуються [див. 5, с. 291-297] і широко використовуються в матеріалах книг II-V.

«Друга з трьох частин, на які розпадаються загальні запаси суспільства, являє собою основний капітал, який характеризується тим, що він приносить доход або прибуток, не поступаючи в обіг, або не змінюючи власника» [5, с. 294]. Він складається головним чином з чотирьох наступних статей:

По-перше, «з різних корисних машин і знарядь праці». По-друге, з різних доходних споруд (майстерні, склади, будівлі на фермі і т.ін.), «які являють собою свого роду знаряддя виробництва і можуть розглядатись у такій якості. По-третє, з покращань землі – зі всього того, що з вигодою витрачено на розчистку, осушення, огорожування, удобрення і т.ін. «Такого роду покращену ферму можна розглядати з тієї ж точки зору, що й корисні машини, які полегшують і скорочують працю і за допомогою яких один і той же оборотний капітал може дати своєму власнику далеко більший доход» [5, с.294]. «В-четвертих, із придбаних і корисних здібностей усіх жителів або членів суспільства. Надбання таких здібностей, враховуючи також утримання їх посідача протягом його виховання, навчання чи учнівства, завжди вимагає дійсних коштів, які представляють собою основний капітал, який ніби реалізується в його особистості. Ці здібності, являючись частиною володіння такої особи, разом з тим стають частиною багатства всього суспільства, до якого вона належить. Більшу спритність і уміння робітника можна розглядати з тієї ж точки зору, що й машини і знаряддя виробництва, які скорочують чи полегшують працю і які хоч і потребують певних розходів, проте відшкодовують ці розходи разом з прибутком» [5, с.294-295].

Саме через трактування ролі і місця цієї четвертої складової статті основного капіталу в економічній теорії (і, відповідно, в господарчій практиці) проходить, на наше думку, основний водорозділ між марксистською і класичною науковою традицією, що продовжує розвивати точку зору А.Сміта з цього питання.

Адже якщо марксизм проголошує своєю метою усунення приватної власності і саме таким чином здійснити визволення робочого класу, то яким чином може мислитись «вирішення питання» з широкими масами кваліфікованих працівників? Повибивати з голів кваліфікованих робітників «лишній» розум? Чи шляхом репресій, розкуркулювання, розкозачення, зрівнялівки в зарплаті, обмеження можливостей додаткового заробітку, торгівлі і т. ін. заставити їх вести себе на зразок бидла?

Та все це буде відбуватись потім, після революції...

А поки що, щоб не потривожити надмірно екзальтовану інтелігенцію і цим не завдати шкоди справі мобілізації трудящих на повалення існуючого державного ладу і встановлення диктатури пролетаріату, - ця проблема була ретельно замовчана (у першому томі

«Капіталу») і про всяк випадок у чернетках другого тому «Капіталу» було залишено наукоподібний доказ того, що поняття основного капіталу до зростання вартості безпосередньо відношення не має (мол, зростає змінний капітал, так і той, на разі, є елементом не основного, а оборот його капіталу) і таке інше. А в сконструйованому Марксом понятті основного капіталу такої його статті взагалі не існує, і сам поділ капіталу на основний і оборотний дає про себе знати не тим, у який спосіб ці різновиди капіталу доставляють своїм власникам доход, а тим, у який спосіб вони переносять свою вартість на створений за їх участю продукт.

До речі, з трактуванням цієї статті основного капіталу у А.Сміта тісно пов'язана його теорія зарплати. Розглядаючи нерівності, що зумовлені в середовищі працівників самим характером їх занять, А.Сміт підкреслює, що «заробітна плата змінюється в залежності від легкості і дешевизни чи важкості і дороговизни навчання даній професії» [5, с.149].

Коли створюють яку-небудь дорогу машину, зазвичай розраховують на те, що кількість роботи, яку вона виконає, поки не зноситься, відшкодує капітал, витрачений на неї хоча б зі звичайним прибутком. «Людина, що засвоїла з витратами великої праці і довгого часу яку-небудь з тих професій, які вимагають надзвичайної спритності та мистецтва, може бути порівняна з такою машиною. Належить очікувати, що праця, якій він навчається, відтворить йому зверх звичайної заробітної плати за просту працю всі розходи, витрачені на навчання, зі звичайним меншою мірою прибутком на капітал, що дорівнює цій сумі розходів. І це повинно бути здійснене впродовж не дуже довгого відрізка часу, оскільки людське життя має вельми невизначену тривалість, так як це розраховується стосовно до більш визначеного строку роботи машини. На цьому ґрунтується різниця між зарплатою кваліфікованої праці і праці звичайної» [5, с.149].

Такі глибокі наукові висновки А.Сміта відносно цієї статті основного капіталу ніхто (крім марксистів) не ставив під сумнів. Вони і сьогодні повинні стати для нас одним з основоположних принципів, коли мова стосується чи то інновацій, чи економіки праці, чи планування підготовки кадрів, чи оптимального використання коштів в економічних проектах, чи то вирішення значної кількості інших економічних проблем. Це і буде слугувати подоланню залишків руйнівної теорії і ідеології марксизму в наших сучасних умовах.

Зрозуміло, що «в мистецтвах і ліберальних професіях навчання ще значно дорожче і триваліше. Зважаючи на це грошова винагорода художників, скульпторів, юристів і лікарів повинна бути більш щедрою, що в дійсності і має місце» [5, с.150].

Третю з трьох складових частин, на які природно поділяється нагромаджений запас суспільства «складає оборотний капітал, який

характеризується тим, що він приносить дохід тільки в процесі обігу або міняючи господарів»[5, с.295]. Він складається з чотирьох частин: 1) з грошей, за посередництвом яких обертаються і розподіляються серед споживачів інші три частини оборотного капіталу; 2) з запасів продовольства, від продажу яких їх власники надіються отримати прибуток; 3) з матеріалів, сировини та ін.; 4) готових виробів.

З цих чотирьох частин три частини, а саме продовольство, матеріали і готові вироби, регулярно вилучаються з оборотного капіталу і вкладаються або в основний капітал, або в запаси, які призначаються для безпосереднього споживання.

Треба звернути увагу, що різні статті основного капіталу є приватною власністю різних економічних суб'єктів і повинні їм принести відшкодування і відповідний дохід. Ці різні статті основного капіталу (деякі за самою своєю природою) не можуть одночасно і разом знаходитись у приватній власності капіталіста. Так, наприклад, нагромаджені знання, уміння і досвід робітника являються його внутрішніми благами, їх взагалі неможливо передати у приватну власність капіталісту. Тому ця четверта складова частина основного капіталу мусить бути відшкодована і принести відповідний дохід саме своєму власнику – робітнику. Те ж саме стосується всяких покращань якості землі, що невід'ємні від приватної власності власника цієї землі. Капіталіст може попросити все це тільки в користування, на умовах забезпечення ним відповідних відшкодувань, винагород і вигод, на які надіються ці власники.

Саме так історично склалось у розвинутих капіталістичних країнах, такі правила закріплені традиціями і охороняються законами. Якщо такий порядок не встановлений і не закріплений інституційно, то взагалі не може бути мови про ефективне застосування основного капіталу, інновацій і т. ін. Це тому що всі чотири статті основного капіталу можуть знаходитись у взаємозв'язках чи то комплементарних, чи субституції. Наприклад, комплементарний зв'язок між другою і четвертою статтями основного капіталу очевидний: як правило, складна техніка може ефективно функціонувати лише за умови обслуговування її висококваліфікованою робочою силою. В умовах ринкової економіки ніхто задарма своїх талантів повною мірою розкривати не буде. Тому такою популярною в часи застою в робітничому середовищі була сентенція: «Як ви нам платите, так ми і працюємо».

В англійській класичній науковій традиції і в наш час загальне визнання отримало уточнення розрізнення між поняттям оборотного капіталу, «який цілком вичерпує свою функцію в виробництві, в процесі його одноразового застосування», і поняттям основного капіталу, «який

існує у довговічній формі і доход від якого поступає на протязі відповідно довготривалого періоду» [цит. за 5, 136].

Розвиваючи трактування А.Смітом понять основного і оборотного капіталу, А.Маршалл використав його для дослідження еластичності поняття віддачі капіталу, яке є «важливою складовою частиною великої загальної проблеми економічного розподілу ресурсів у процесі інвестування капіталу, проблеми, яка слугує ядром основного змісту кн. V та й, по суті, більшої частини всього даного тому» [6, с.241].

А якщо взяти до уваги ту обставину, що й сьогодні любий нормальний західний підручник з мікроекономіки на 30-50 відсотків відтворює матеріал, розвинутий у «Принципах економікс» А.Маршаллом, та прийдеться визнати, що без відмови від використання «теоретичної спадщини марксизму» в цих питаннях, ми не зможемо толком нічого зрозуміти в цих підручниках, а тим більше застосувати їх зміст як до вирішення практичних проблем інвестування, так і до пов'язаних з ним проблем.

На фоні такого, запропонованого А.Смітом, розвинутого в західній економічній науці і закріпленого в різних підручниках, практичних рекомендаціях і, взагалі, в свідомості широких мас господарюючих суб'єктів розуміння понять основного і оборотного капіталу варто детальніше звернути увагу на спробу Маркса вульгаризувати і своєю критикою вихолостити науковий зміст цих понять.

Як вправний гравець, що спритно ховає в рукав невігідну йому карту, так і К.Маркс у главі десятій II тому «Капіталу» [див. 4, с.212-241] намагається приховати невігідне для нього фактичне існування в капіталістичній економіці «особистого основного капіталу робітника», стрімке зростання верстви кваліфікованої робочої сили та її ролі у капіталістичному виробництві, якій і належить право власності на цей капіталі яка має всі підстави на відповідні його відшкодування і на очікування винагороди за надане робітниками капіталістам право застосовувати їх особливі здібності у виробництві без того, щоб ці здібності, особливі уміння поступали в кругообіг (тобто, переставали бути власністю робітника, ставали власністю капіталіста і т.д.)

Адже визнання Марксом цього досадного казусу поставило би під велике питання доцільність, а тим більше необхідність, встановлення панування диктатури пролетаріату.

Щоб позбутися цього неприємного для нього фрагменту теоретичної спадщини А.Сміта і класичної школи економічної думки, Маркс виставляє на перший план, як принцип, що лежить в основі поділу капіталу на основний і оборотний, той спосіб, яким їх вартість переноситься на продукт. А саме: вартість основного капіталу (машин,

обладнання і т.п.) авансується цілком і одразу, а в процесі виробництва переноситься на продукт по частинам, у міру свого зношення.

Але ж як можна уявити собі «перенесення вартості елементів основного капіталу на продукт частинами, в міру їх зношення»? Це – незбагнена загадка. Адже у I томі «Капіталу», що був виданий за його життя, категорично заявлено про таке. «Але що таке вартість товару?» – питає себе Маркс. І відповідає: «Предметна форма затраченої при його виробництві суспільної праці» [3, с.545]. А якщо вартість – це предметна форма, то вона є невіддільною від предмету, тобто того чи іншого «товарного тіла». А тут станки, як елементи основного (або фіксованого) капіталу, залишаються в цехах аж до того часу, коли їх зношені останки будуть вивезені звідти як металобрухт. І протягом усього цього часу їх вартості, ніби душі цих поступово вмираючих «товарних тіл», відлітають частинами від них і ... зовсім незрозумілим таємничим чином долучаються до інших «тіл», тобто до товарів, що випускаються за допомогою цих станків. Така от відбувається таємнича «економічна реінкарнація» вартості елементів основного капіталу функціонуючого капіталіста в «товарних тілах» його товарного капіталу.

А куди ж у нього поділась невід’ємна від самого робітника четверта стаття основного капіталу? «А.Сміт, перераховуючи частини оборотного капіталу, забуває про робочу силу. – обурюється Маркс. Ясно, що просту робочу силу Маркс «заховав» у оборотному капіталі. Туди ж і кваліфіковану: «Ті, надбані і корисні здібності»..., які Сміт приводить під рубрикою основного капіталу, в дійсності утворюють складові частини оборотного капіталу, позаяк це «здатності» найманого робітника і позаяк робітник продав свою працю разом з її «здатностями» [4, с.232-233]. Впродовж усього першого тому «Капіталу» продавалась проста середня робоча сила, і сплачена зарплата пояснювалась як перетворена форма її ціни і вартості. А у чернетках другого тому Маркс зізнається, що, мол, попутно, «на дурняк» була по-тихому прихоплена якимось чином річ далеко цінніша – кваліфікована робоча сила! Так було капіталістом порушене невід’ємне від особистості робітника право його приватної власності на його особливі уміння, навички, таланти. А значить право на отримання відповідних відшкодувань і винагород за їх використання у виробництві. Чи може кваліфікованої робочої сили ніколи й не існувало в природі? Тоді немає проблем – і «дайош» диктатуру пролетаріату...

Проблема наукового сприйняття тих сторін економічної дійсності, які доступні для застосування до них принципів за посередництвом поняття основний капітал – складна і багатогранна. У даній публікації привернуто увагу лише до одного з її аспектів: при формуванні моделей економічної політики, розробки практичних рекомендацій для господарчої діяльності та при проведенні їх у життя необхідно враховувати один дуже

важливий принцип. Це той принцип, який був ясно і чітко сформований А.Смітом, і від якого абстрагувалась марксистська економічна теорія.

А саме: що по самій своїй природі різні елементи основного капіталу не можуть знаходитись у приватній власності одного тільки капіталіста-підприємця.

Всі ці чотири статті основного капіталу в розвинутій ринковій економіці і за наявності належних інституційних умов повинні приносити своїм власникам як відповідні відшкодування свого зношення, так і відповідні вигоди, яких вони, як приватні власники, мають усі підстави очікувати (відсоток, прибуток, чи ренту і т. ін.). Адже ці елементи основного капіталу є умовами подальшого зростання продуктивності праці а значить і створюваної робітниками вартості і вони відрізняються від оборотного капіталу тим, що відшкодовуються і приносять відповідні доходи їх власникам без того, щоб здійснювати свій кругообірот.

Висновки і перспективи подальших розробок.

1. Марксизм був створений як зброя руйнації суспільної системи, що базувалась на ринковій економіці. Тому він сторонився розробки принципів ефективного функціонування такої економіки. Все підпорядковувалось основному його принципу: необхідності ліквідації капіталізму і заміна його соціалізмом за посередництвом встановлення панування диктатури пролетаріату.

2. Навіть якщо з надійних першоджерел і якісних підручників ми озброїмось якісними принципами і за посередництвом існуючих понять (які зазвичай називаються так само, як у західних першоджерелах – проте за своїм змістом вони взяті з марксистської теорії) будемо старанно проводити ті чи інші дослідження – толку з цього буде мало. Адже ці поняття виконуватимуть роль «троянських коней». Ззовні – це ніби традиційно надійні і звичні за назвою поняття. Вони «присипляють» нашу недовіру своїм наукоподібним солідним обґрунтуванням своєї «правильності». А всередині, по суті, - руйнівна сила теорії марксизму, яка здатна блокувати любі спроби наукового пізнання економічної дійсності.

3. Тому практичний розум буде скеровувати волю людини (а воля, як відомо, визначає сили людини до дії) у хибних напрямках. У результаті чого людина «не буде бачити» того, що потрібно, і буде витратити свою пізнавальну силу там, де непотрібно.

4. Звідси – загальний висновок. Треба відмовитись від викладання економічної теорії марксизму у вузах у якості фундаментальної економічної дисципліни, що лежить у основі формування всієї системи економічних наук для забезпечення переходу до зрілої ринкової економіки (адже марксизм був створений якраз як зброя для руйнації таких систем). Місце марксистської політекономії – в курсі історії економічної

думки (так само як місце «троянського коня» - в історії античної літератури).

Необхідна клопітка робота по видаленню з підручників, з нашої свідомості, з численних нормативних документів і т. ін. тих інтелектуальних збочень марксизму, які не дозволяють нам адекватно сприймати досягнення світової економічної думки і належним чином використовувати їх для потреб ринкової трансформації економіки. Необхідна постійна робота розуму, щоб подолати зафіксовані в нашій свідомості залишки добуржуазної за своїм характером марксистської теорії. «Боротьба розуму – писав Г.В.Ф.Гегель,- полягає в тому, щоб подолати те, що фіксоване розсудком» [7. с.140].

Література:

1. Кант І. Критика чистого розуму / Пер. з нім. І.Бурковський. – К.: Юніверс, 2000. – 504 с.
2. Зайнчковський Б.Б. Проблема подолання інерції добуржуазного мислення в теорії та практиці ринкової трансформації економіки //Вісник соціально-економічних досліджень, Одеса: ОДЕУ.- 2008.- №30. - С.146-152.
3. Маркс К. Капітал. Т.1 // Маркс К., Энгельс Ф. Соч. 2-е изд. – Т.23. – С. 3 - 907.
4. Маркс К. Капітал. Т.ІІ // Маркс К., Энгельс Ф. Соч. 2-е изд. – Т.24. – С. 3 – 648.
5. Смит А. Исследование о природе и причинах богатства народов / Пер. с англ. В.С.Афанасьев. – М.: Эксмо, 2009. – 960 с.
6. Маршалл А. Принципы экономической науки. Т.1 / Пер. с англ. – М.: Прогресс, 1993. – 415 с.
7. Гегель Г.В.Ф. Энциклопедия философских наук. Т.1 . Наука логики. – М.: Мысль, 1975. – 452 с.

Abstract

Zainchkovskiy B. B.

Innovation economic nature in connection with the concept of interpretation capital.

The interpretation of the concept of basic capital is the watershed between the modern economic science and the Marxist utopia. The continued use of its Marxist variant in the domestic science and economic practices closes all ways for the dynamic implementation of innovation and effective use of resources. Like all concepts of Marxist political economy, it is not suitable to serve as a means of formation and implementation principles of modern economic science.